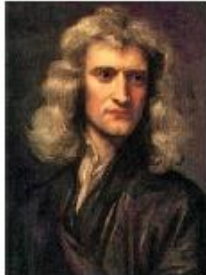

1.óra

A fizika tárgya, mérés, mértékegységek.

Fűzisz → Természet → Fizika

Newton

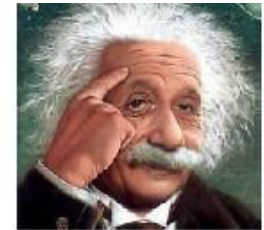
○ Klasszikus fizika

- Mechanika
- Hőtan
- Elektromosság
- Mágnesség
- Optika

Galilei

A fizika szövevényes világa

Einstein

○ Modern fizika

- Atomfizika
  - Magfizika
  - Részecskefizika
  - Relativitáselmélet
- } Kvantummechanika

Elektrodinamika, kvantumelektrodinamika
Termodinamika és statisztikus fizika

Planck

Mérés, mennyiség

„Ha azt, amiről beszélünk, mérni lehet, és számokkal ki lehet fejezni, akkor már tudunk róla valamit.”

Kelvin

A testek, anyagok bizonyos tulajdonságait számszerűen megadó adatokat mennyiségnek nevezük. (pl. tömeg, hosszúság ...)
A fizikai jelenségek leírásához is szükségesek a jelenségeket leíró mennyiségek meghatározása. (idő, térerősség..)

Mérés, mennyiség

A fizikai mennyiségek definíciójához mérési utasítás tartozik. Általában minden mennyiség méréséhez mérőeszköz tartozik (Pl. hosszúság – mérőléc, vonalzó).

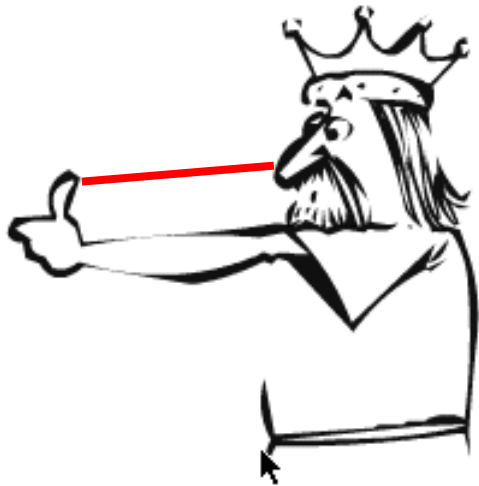
Mérés: megállapítani, hogy a mérendő mennyiség hányszorosa az egységnek.

A mérési eredmény (mennyiség megadása) két részből áll:
mérőszámból és mértékegységből
pl.: 67 N, 48 kg, 32 K

Miért szükséges a mértékegységrendszer?

A történelem folyamán az egyes országok ugyanannak a fizikai mennyiségnek más-más mértékegységeit használták. Ez megnehezítette a mérési eredmények összehasonlítását, és sok félreértést okozott.

A különböző mértékegységek használata nagyban gátolta a gazdasági fejlődést.

A képekről láthatjátok hogyan vezettek be bizonyos mértékegységeket.
Melyik fizikai mennyiség mértékegységei ezek?

Keressetek ősi magyar, valamint angolszász mértékegységeket (Házi dolgozat)

A Nemzetközi Mértékegységrendszer (SI)

Ma már a világ valamennyi állama alkalmazza a **Nemzetközi Mértékegységrendszert.**
Párizsban fogadták el 1960-ban.

A Nemzetközi Mértékrendszer rövidítése :SI.
(franciául: Le Systeme International d' Unitée)

Mit tartalmaz az SI mértékegységrendszer ?

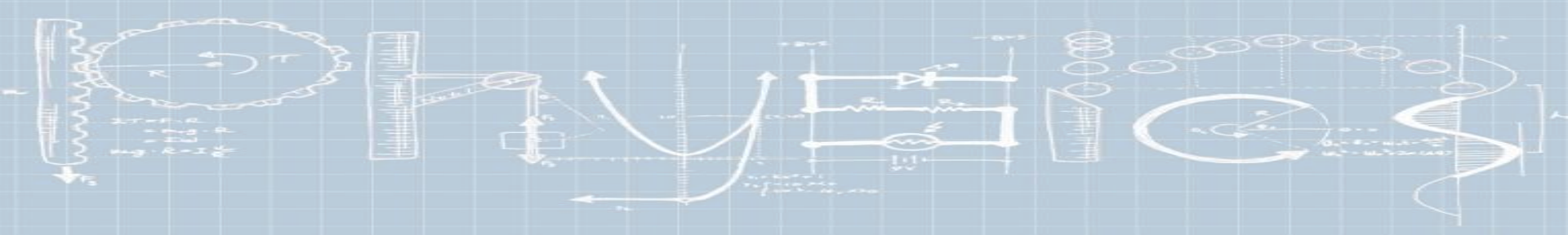
- ✓ alapmértékegységeket
- ✓ származtatott mértékegységeket
- ✓ mértékegységek előszócskáit (prefixumokat)

SI

Az SI mértékegységrendszer alapmennyiségei és alpmértékegységei

MENNYISÉG (mennyiség jele)	MÉRTÉK- EGYSÉG	MÉRTÉKEGYSÉG JELE
Hosszúság (l)	méter	m
Idő (t)	másodperc	s
Tömeg (m)	kilogramm	kg
Hőmérséklet (T)	kelvin	K
Elektromos áramerősség (I)	amper	A
Fényerősség (I_f)	kandela	cd
Anyagmennyiség (n)	mól	mol

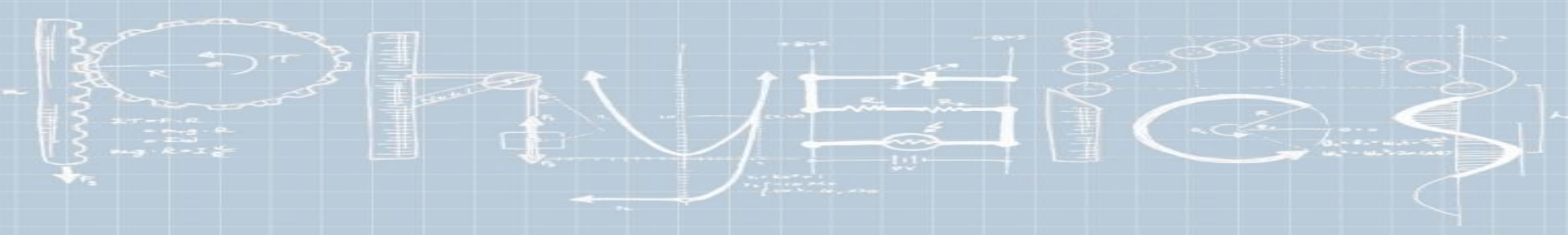

A térképen látni, hogy csaknem minden ország elfogadta a metrikus rendszert, néhány kivétellel (ezek pirossal vannak jelölve a térképen).

Keressétek meg a földrajzi atlaszban, mely országokban nem fogadták el a metrikus (SI) rendszert.

Az alapmértékegységeket megfelelő szabványminták vagy etalonok határozzák meg.

Az általános Súly- és Mértékügyi Konferencia 2011. ben döntéseket hozott az SI-vel kapcsolatban. A mértékegységeket általános fizikai állandókkal fogják definiálni.

Származtatott mértékegységek az SI rendszerben

Azok a mértékegységek, amelyek kifejezhetők az alapegységekkel, a **származtatott mértékegységek**.

A sebességet a megtett út és az eltelt idő hányadosa adja meg. Ebből következik, hogy a sebesség mértékegysége a méter (m) és a másodperc (s) hányadosa.

$$\frac{\text{m}}{\text{s}}$$

Származtatott mértékegység a newton (N) is, amely így írható fel:

$$\text{N} = \frac{\text{kg} \cdot \text{m}}{\text{s}^2}$$

A fizikai mennyiségek jelölése

A fizikai mennyiségeket latin vagy görög betűkkel jelöljük. Megkülönböztetés céljából a mennyiségeket *dőlt* (*italik*) betűkkel, a mértékegységeket pedig egyenes állású betűkkel írjuk.

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz

α A (alfa)

β B (beta)

γ Γ (gama)

δ Δ (delta)

ϵ E (epsilon)

η H (eta)

φ Φ (fi)

λ Λ (lambda)

μ M (mi)

ν N (ni)

π Π (pi)

θ Θ (teta)

ρ P (ro)

σ Σ (sigma)

τ T (tau)

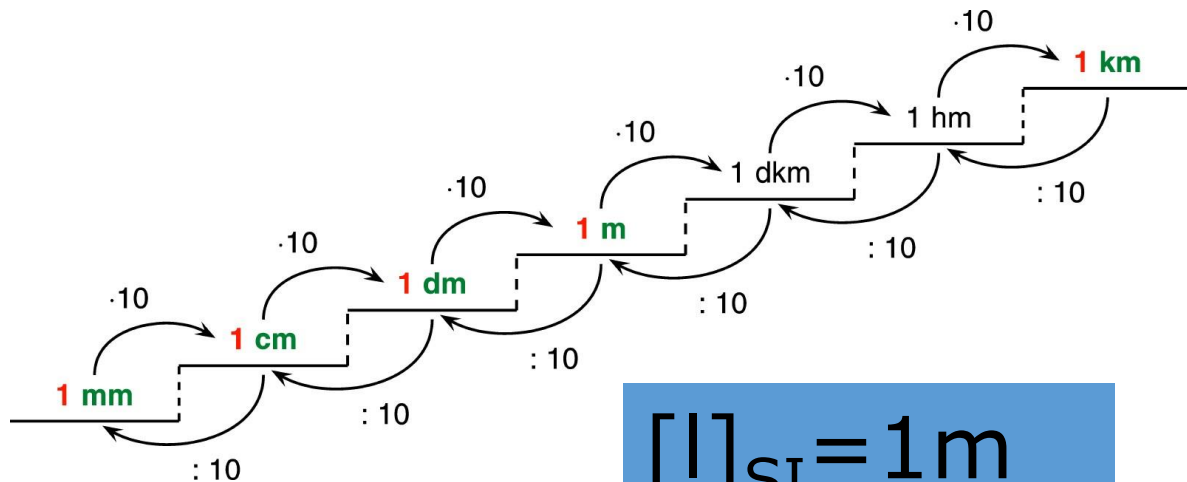
ω Ω (omega)

ψ Ψ (psi)

A mértékegységek tízes hatványozói (prefixumok)

Nagyság	Előszó	Jel
1 000 000	mega	M
1000	kilo	k
100	hekto	h
10	deka	da
1	-	-
0,1	deci	d
0,01	centi	c
0,001	mili	m
0,000 001	mikro	μ

Hosszúság mértékegységek:

$$[l]_{SI} = 1m$$

$$1 \text{ km} = 1000 \text{ m}$$

$$1 \text{ mm} = \frac{1}{1000} \text{ m} = 0,001 \text{ m}$$

US Customary system és British Imperial system

Az angol nyelvterületű országokban az SI rendszer mellett, ez a két mértékegységrendszer van használatban .

Néhány mértékegység, amelyet a hosszúság mérésére alkalmaznak:

hüvelyk, coll (inch)

$1 \text{ in} = 25,4 \text{ mm}$

láb (foot)

$1 \text{ ft} = 30,48 \text{ cm}$

rőf (yard)

$1 \text{ yd} = 91,44 \text{ cm}$

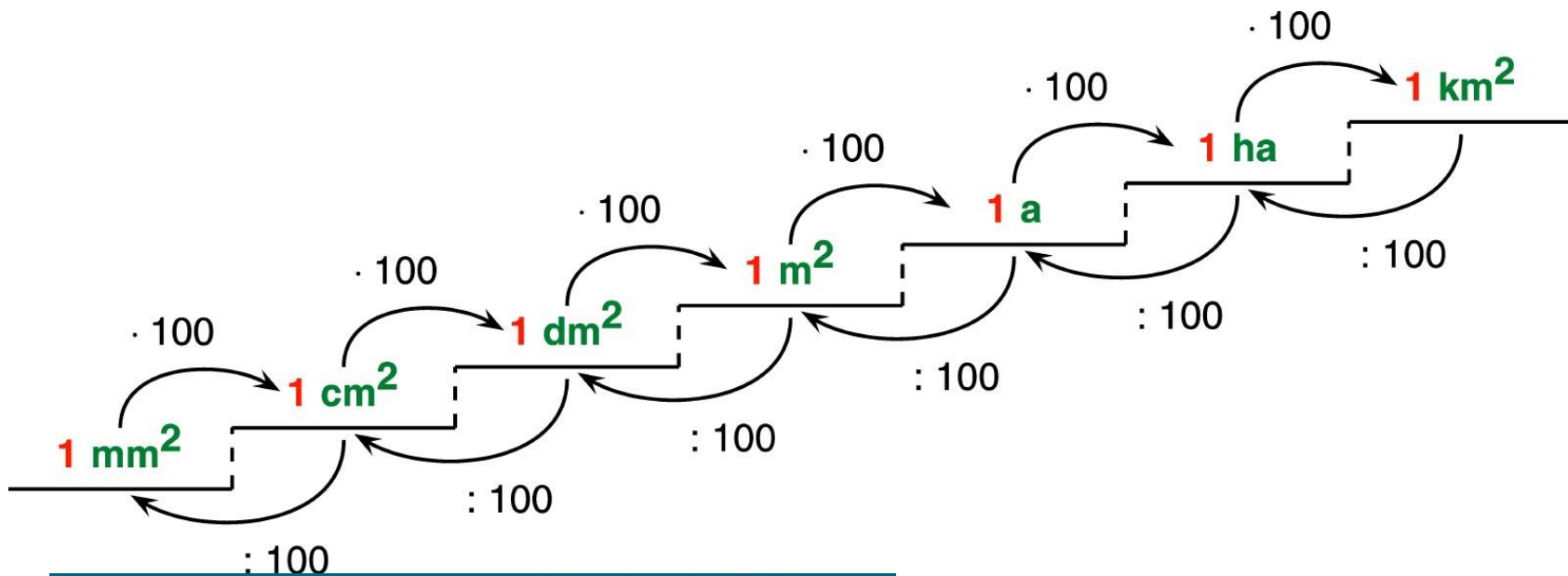
mérföld (mile)

$1 \text{ mi} = 1609,344 \text{ m}$

Házi feladat:

Számítsátok ki Michael Jordan magasságát centiméterekben,
A New York-Chicago távolságot (légvonalban) kilométerekben.

Terület mértékegységek:

$$[A]_{\text{SI}} = 1 \text{ m}^2$$

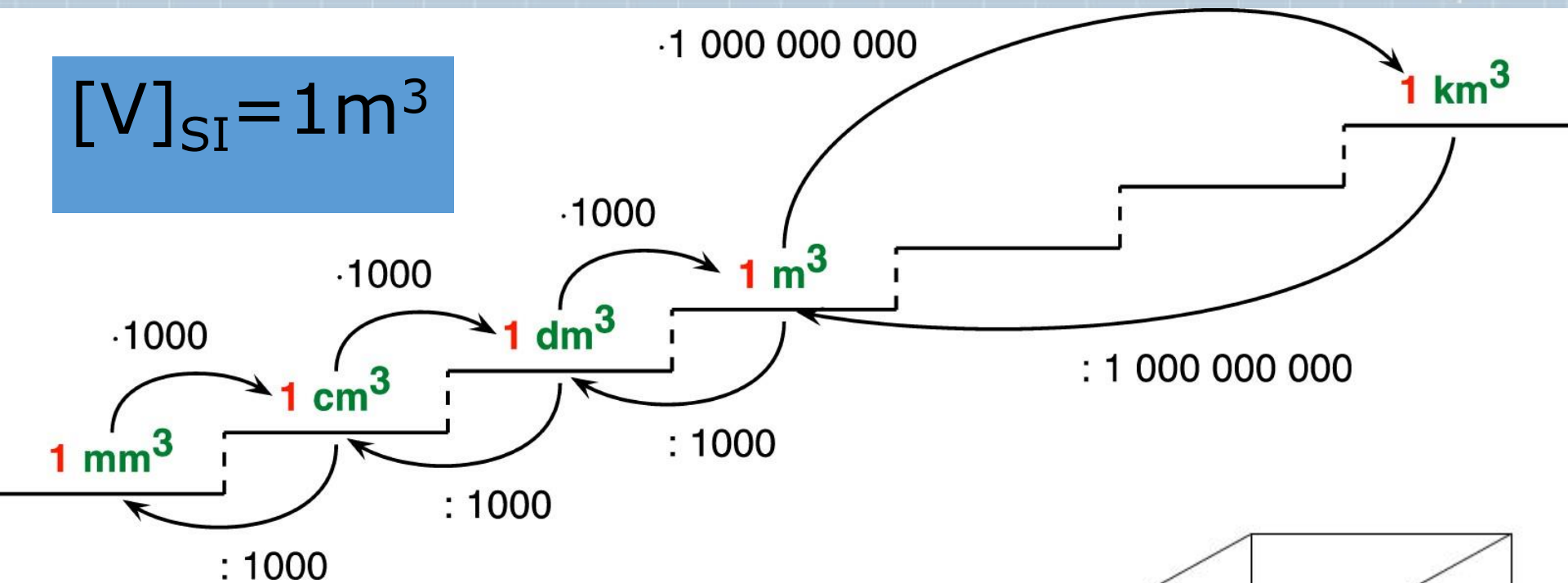
$$A = \pi r^2$$

[Gyakorlás.](#)

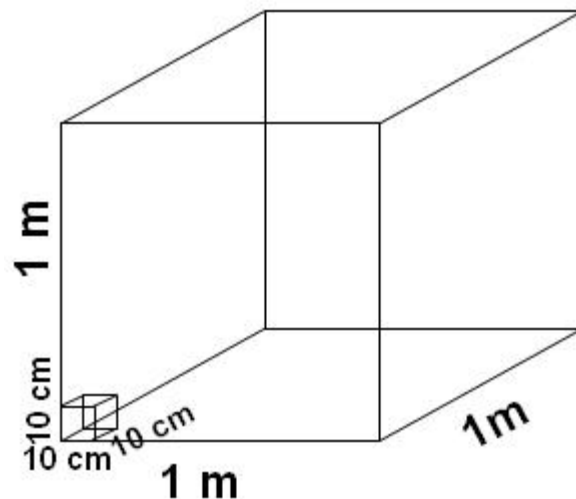
Térfogat mértékegységek:

$$[V]_{SI} = 1 \text{ m}^3$$

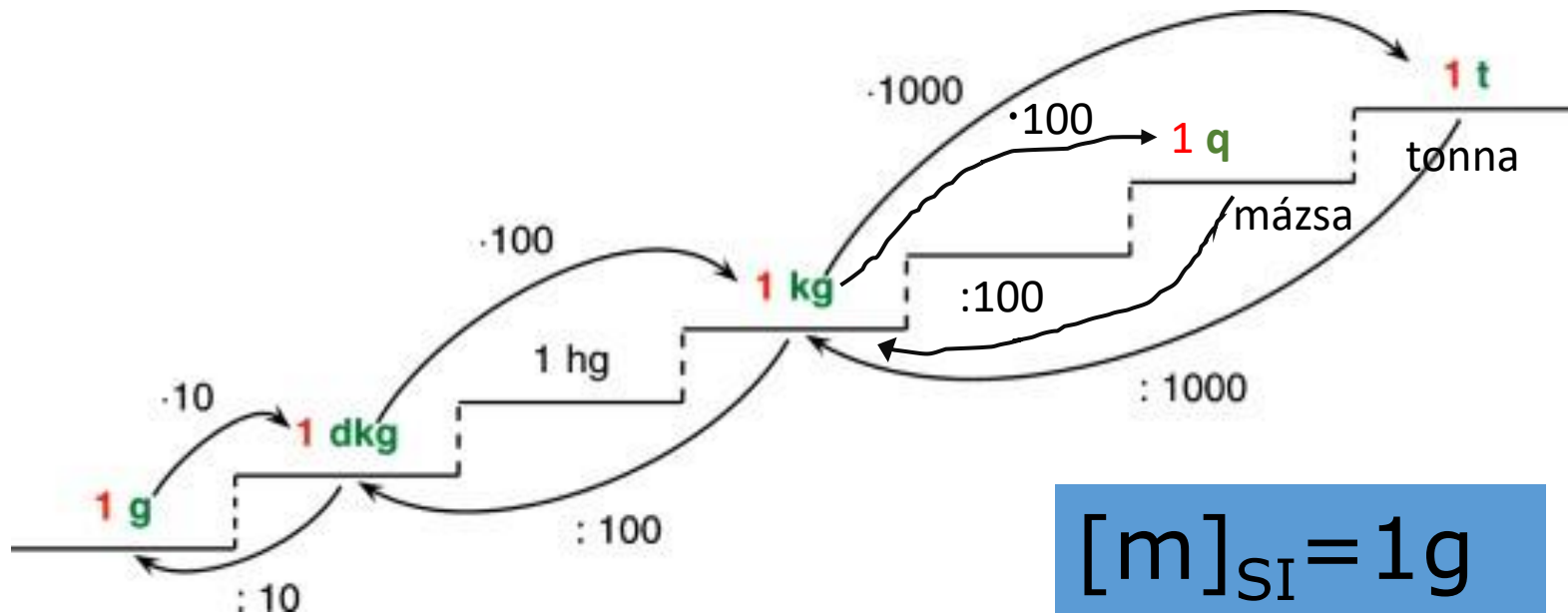
$$1 \text{ liter} = 1000 \text{ cm}^3 = 1 \text{ dm}^3 = 0,001 \text{ m}^3$$

[Gyakorlás.](#)

Tömeg mértékegységek:

$$[m]_{SI} = 1g$$

Gyakorlás.

Házi feladatok

1. Egy átlagos kémcső 20 cm^3 -es. Mekkora ez a térfogat ml-ben, dm^3 -ben, m^3 -ben, mm^3 -ben, inch^3 -ben kifejezve? (Egy inch $2,54 \text{ cm}$).
2. Az USA területe $3\,676\,000$ négyzetmérföld. Számítsd át ezt az adatot négyzetkilométerre! ($1 \text{ mérföld} = 1609 \text{ m}$)
3. Keopsz fáraó piramisa alapjának területe 13 acre , és eredetileg 480 láb magas volt. Mekkora az építőkövek összes térfogata köbméterben és literben? A piramis térfogata $= \frac{1}{3} \cdot \text{alapterület} \cdot \text{magasság}$, $1 \text{ acre} = 4047 \text{ m}^2$, $1 \text{ láb} = 0,3048 \text{ m}$. (A számítások során hanyagoljuk el a folyosók, termek, üregek miatt hiányzó kő térfogatát!).
4. Hány darab $10 \text{ m} \cdot 10 \text{ m} \cdot 5 \text{ m}$ nagyságú (családi ház méretű) kupacba lehetne szétosztani a Keopsz piramishoz használt kőmennyiséget?